

LEÏLA
SLIMANI
ZEMĚ TĚCH
DRUHÝCH

VÁLKA
VÁLKA
VÁLKA

ARGO

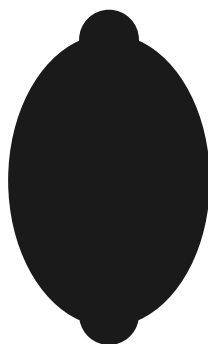
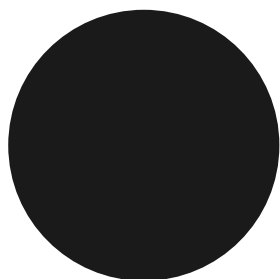
přeložila
Danuše
Navrátilová

ZEMĚ TĚCH DRUHÝCH

**LEÏLA SLIMANI
ZEMĚ TĚCH
DRUHÝCH**

**VÁLKA
VÁLKA
VÁLKA**

**přeložila
Danuše
Navrátilová**

Kniha vychází s finanční podporou
Ministerstva kultury České republiky.

Czech edition © Argo, 2021

© Éditions Gallimard, Paris, 2020

Translation © Danuše Navrátilová, 2021

ISBN 978-80-257-3498-8 (váz.)

ISBN 978-80-257-3602-9 (e-kniha)

*Na památku Anny a Atiky,
jejichž svoboda mě nepřestává inspirovat.*

Mé milované matce

Zatratíme slovo míšení
a zapišme to obřími písmeny.

Édouard Glissant, *Básnický záměr*

Ale jeho krev mu nedala pokoj, nedovolila
mu zachránit se. Nechtěla být ani tou první, ani
tou druhou, bránila tělu, aby se zachránilo. Nejdřív
ho totiž černá krev zahнала do černošské chatrče.
A bílá krev ho pak odtamtud vyhnala, a právě tak
mu bílá krev nedovolila vystřelit z pistole, které
se předtím černá krev zmocnila.

William Faulkner, *Srpnové světlo*

I

Při své první návštěvě usedlosti si Mathilda pomyslela: „Je to moc daleko.“ Ta odloučenost jí naháněla strach. Tehdy, v roce 1947, neměli auto, a pětadvacet kilometrů z Meknesu urazili na starém povozu, jež řídil španělský Cikán. Amin nevěnoval pozornost ani nepohodlné dřevěné lavici, ani prachu, přestože jeho ženu pořád dráždil ke kašli. Oči měl jen pro krajinu a zjevně se už nemohl dočkat, kdy dojedou na pozemky, jež mu svěřil otec.

Kadur Belhadž si tyto hektary kamenité půdy koupil v roce 1935, po letech tlumočnické dřiny pro koloniální vojsko. Doufal, že z nich vykřeše kvetoucí hospodářství, a to pak uživí celé generace dětí z rodu Belhadžových. Aminovi se vrylo do paměti, jak se otec díval, když se mu svěřoval se svými zemědělskými plány, a jak se mu při tom ani trochu netrásl hlas. „Jitra vinné révy,“ vysvětloval, „a celé hektary obilí.“ Na nejslunečnějším úbočí kopce hodlal postavit dům, obklopený ovocnými stromy a několika řadami mandloní. Kadur byl na svou půdu pyšný. „Je to naše půda.“ Nezdůrazňoval ta slova jako kolonisté nebo nacionalisté, ve jménu mravních principů či ideálů, ale jako šťastný a oprávněný pozemkový vlastník. Starý Belhadž chtěl, aby do té půdy po smrti pohřbili jeho i jeho potomky, chtěl, aby ho nejen živila, ale aby v ní také na věky spočinul. Jenže v roce 1939 zemřel, právě když jeho nejstarší syn Amin narukoval k pluku spahiů a hrdě nosil burnus a saruel. Než odešel na

frontu, pronajal Amin, jenž převzal roli hlavy rodiny, usedlost jednomu Francouzi původem z Alžírsko.

Když se Mathilda zeptala, na co zemřel tchán, kterého nepoznala, Amin si sáhl na žaludek a mlčky pokýval hlavou. Co přesně se stalo, to se Mathilda dozvěděla později. Od návratu z Verdunu trpěl Kadur chronickými bolestmi břicha a žádný marocký ani evropský léčitel mu od nich nedokázal ulevit. Kadur, ačkoli si zakládal na tom, že je rozumný muž, ačkoli se pyšnil svým vzděláním a nadáním pro cizí jazyky, se odpoužil, zoufalý a zahanbený, do sklepní místnosti, kde bydlela jakási šuafa. Vědma se ho snažila přesvědčit, že ho uhranul někdo, kdo se mu chce pomstít, a že ta bolest je dílem strašlivého nepřítele. Dala mu list papíru, přeložený na čtyřikrát, kam nasypala šafránově žlutý prášek. Kadur prášek ještě ten večer rozpustil ve vodě, vodu vypil, a po několika hodinách ukrutných bolestí skonal. Členové rodiny o tom mluvili neradi. Styděli se za otcovu naivitu i za okolnosti provázející jeho úmrtí, neboť ten ctihodný důstojník se na vnitřním dvorku podělal, potřísniv bělostnou dželabu výkaly.

V ten dubnový den roku 1947 se Amin usmál na Mathildu a popohnal vozku, který si o sebe třel špinavé bosé nohy. Venkovan začal mezka šlehat ještě silněji. Mathilda sebou trhla. Cikánova surovost ji pobuřovala. Pokaždé zamlasikal, křikl „Hyjé!“, a práskl zvíře bičem do vychrtlé zadnice. Bylo jaro a Mathilda byla ve druhém měsíci těhotenství. Na polích rostly měsíčky, sléz a brutnák. Stonky slunečnic se vlnily ve svěžím větru. Po obou stranách cesty se až k obzoru táhla mírně svažité pole francouzských kolonistů, kteří tu hospodařili už dvacet či třicet let. Většinou přišli z Alžírsko a úřady jim přidělily největší pozemky a nejúrodnější půdu. Amin si zastínil oči před poledním sluncem a pozoroval rozlehlou plochu před sebou. Ukazovák druhé ruky

namířil k cypřišovému stromořadí a vysvětlil manželce, že to stromořadí ohraničuje polnosti Rogera Marianiho, který zbohatl na výrobě vína a chovu vepřů. Z cesty nebyl vidět ani Marianiho dům, ani jeho vinice. Ale Mathilda si jeho bohatství snadno představila, a to bohatství ji naplňovalo nadějí ohledně vlastního osudu. Klidná krása krajiny jí připomínala rytinu zavěšenou nad klavírem v bytě jejího profesora hudby v Mylhúzách. Vzpomněla si, co jí řekl: „To je v Toskánsku, slečno. Jednou se do Itálie podíváte možná i vy.“

Mezek se zastavil a okusoval trávu na kraji silnice. V žádném případě neměl v úmyslu plahočit se do svahu, poseťého množstvím velkých bílých kamenů, jenž se před nimi zvedal. Rozzuřený vozká vstal a zvíře zasypal ranami a nadávkami. Mathildě vhrkly do očí slzy. Pokusila se je potlačit, přivinula se k manželovi, ale ten její rozněžnost považoval za nemístnou.

„Co je ti?“ zeptal se jí.

„Řekni mu, ať toho ubohýho mezka nebije.“

Mathilda položila ruku Cikánovi na rameno a podívala se mu do očí, jako když se dítě snaží obměkčit rozzuřeného otce. Ale tím jen zdvojnásobila vozkův vztek. Odplivl si na zem, napřáhl ruku a zeptal se: „Ty chceš taky bičem?“

Změnila se nálada a taky krajina. Vyjeli na vrchol kopce se zvětralými svahy. Už žádné kvítí, žádné cypřiše, jen tu a tam pár olivovníků živořících uprostřed kamení. Z toho kopce číselala jalovost. „Už nejsme v Toskánsku,“ pomyslela si Mathilda, „ale na Divokém západě.“ Sesedli z vozu a šli až k malému bílému stavení bez jakéhokoli půvabu, jehož střechu tvořil kus obyčejného plechu. Nebyl to dům v pravém slova smyslu, jen skrovná řada malých, tmavých a vlhkých místností. Jediné okno, umístěné hodně vysoko, aby zabránilo

vpádu krys a další nebezpečné havěti, vpouštělo dovnitř chabé světlo. Mathilda si všimla velkých zelenavých skvrn na zdech, způsobených posledními dešti. Bývalý nájemce žil sám; když jeho žena potratila, vrátila se do Nîmes, a jeho nikdy nenapadlo, aby to stavení proměnil v příjemné místo vhodné pro rodinný život. Navzdory vlahému vzduchu Mathildu zamrazilo. Aminovy plány ji naplňovaly obavami.

*

Stejně obavy se jí zmocnily, když v pátek 1. března 1946 přistála v Rabatu. Bála se navzdory beznadějně modré obloze, navzdory radosti ze shledání s manželem i navzdory hrdosti, že unikla svému osudu. Cestovala dva dny. Ze Štrasburku do Paříže, z Paříže do Marseille a z Marseille do Alžíru. Tam nastoupila na palubu starého Junkersu, v němž málem vypustila duši. Na nepohodlném sedátku, obklopena muži s očima unavenýma roky válčení, jen stěží zadržovala výkřiky. Za letu plakala, zvracela, modlila se k Bohu. V ústech se jí mísila chuť soli s chutí žluči. Byla smutná, ani ne tak kvůli tomu, že umře nad Afrikou, spíš proto, že se na letišti, kde na ni bude čekat její životní láska, objeví ve zmačkaných a pozvracených šatech. Nakonec přistála živá a zdravá a Amin na ni čekal, hezčí než kdy jindy, pod oblohou tak modrou, jako by ji někdo důkladně vydrhnul. Manžel ji políbil na obě tváře, přičemž sledoval pohledy ostatních cestujících. Popadl ji za pravou paži, smyslně a zároveň výhrůžně. Jako by ji chtěl ovládat.

V taxíku se Mathilda k Aminovi přitulila. Konečně cítila jeho tělo napnuté touhou, dychtící po své ženě. „Dnes přespíme v hotelu,“ sdělil řidiči a dodal, jako by chtěl dokázat svoji mravnost: „To je moje manželka. Právě za mnou při-

letěla.“ Rabat, malé, bílé a prosluněné město, překvapilo Mathildu svojí elegancí. Okouzleně si prohlížela činžovní domy v centru, s průčelími ve stylu art déco, a když projížděli kolem Lyauteyovy promenády, přitiskla obličej k okénku, aby lépe viděla na krásné ženy v rukavicích sladěných se střevíčky a klobouky. Všude se stavěly domy, před staveništi postávali otrhaní muži a žádali o práci. Dvě řeholní sestry kráčely vedle dvou venkovanek s otýpkami roští na zádech. Holčička ostříhaná na kluka se smála, usazená na oslovi, kterého táhl černochoch. Mathilda poprvé v životě dýchala slaný vzduch od Atlantiku. Pomalu se stmívalo, světlo zrůžovělo a dostalo sametový nádech. Na Mathildu přišla dřímota, ale ve chvíli, kdy si chtěla položit hlavu manželovi na rameno, jí oznámil, že jsou na místě.

Dva dny nevyšli z pokoje. Mathilda, ačkoli byla zvědavá na lidi a na to, co je venku, odmítla otevřít okenice. Nemohla se nabažit Aminových rukou, jeho úst, vůně jeho pokožky, která, teď to chápala, souvisela se zdejším ovzduším. Měl nad ní vskutku uhrančivou moc a snažně ho prosila, aby v ní zůstával tak dlouho, jak je to jen možné, dokonce i ve spánku, dokonce i když si povídali.

*

Mathildina matka tvrdila, že utrpení a stud nám připomínají naši zvířecí povahu. Ale o této rozkoši jí nikdo nikdy nic neřekl. Za války, za smutných večerů, kdy propadala sklíčenosti, Mathilda onanovala v ledové posteli svého pokoje v patře. Když se před bombardováním rozezněly varovné sirény, když zavrčel motor prvního letadla, Mathilda utíkala, ne aby si zachránila život, ale aby ukojila svoji touhu. Pokaždé, když se bála, vyběhla nahoru do svého pokoje a bylo jí jedno, že

by ji mohl někdo nachytat, protože dveře pokoje nedovíraly. Každopádně ti ostatní se raději schovávali v dírách nebo ve sklepích, chtěli zemřít společně jako stádo dobytka. Ona se natáhla na postel a sebeukájení byl jediný způsob, jak zkrotit strach, jak ho ovládnout, jak získat moc nad válkou. Ležela na špinavém povlečení a myslela na muže, jak přecházejí přes okolní pláň, vyzbrojení puškami, na muže postrádající ženy tak, jako ona postrádala muže. A zatímco si dráždila poštváček, představovala si obrovitost té neukožené touhy, ten hlad po lásce a milování, jímž trpěl celý svět. Pomyšlení na tu nekonečnou chlípnost ji přivádělo do hlubokého vytržení. Prudce zaklonila hlavu a s očima obrácenýma v sloup si představovala, jak k ní přicházejí zástupy vojáků, jak se jí zmocňují, jak jí děkují. V jejím případě splýval strach s rozkoší a v okamžicích nebezpečí ji ze všeho nejdřív napadlo právě tohle.

*

Po dvou dnech a dvou nocích ji Amin, polomrtvý hladu a žízní, musel téměř shodit z postele, aby ji přiměl usednout ke stolu na hotelové terase. A i tam, zatímco ji v žaludku hřálo víno, myslela jen na to, až jí Amin opět zaplní ono místočko mezi nohama. Jenže ten nasadil vážný výraz. Hltavě, rukama, spořádal půlku kuřete a chtěl si povídat o budoucnosti. Už se s ní do pokoje nevrátil a pohoršil se, když mu nabídla sietu. Několikrát odešel telefonovat. Když se ho zeptala, s kým mluvil a kdy odejdou z hotelu a z Rabatu, dočkala se jen velice mlhavé odpovědi: „Půjde to dobře, všechno zařídím.“

Uplynul týden. To odpoledne strávila Mathilda v pokoji sama. Amin se vrátil rozmrzelý a nervózní. Mathilda mu přinesla sklenici piva, zahrnula ho něžnostmi a sedla si

mu na klín. Smočil rty v nápoji a řekl: „Mám špatnou zprávu. Pár měsíců si počkáme, než se přestěhujeme na naši usedlost. Mluvil jsem s nájemcem. Nechce odejít dřív, než vyprší pachtovní smlouva. Zkusil jsem pronajmout byt v Meknesu, ale tam je ještě moře uprchlíků a za rozumnou cenu neseženeš nic.“ Mathildu to vyvedlo z míry.

„A co teda budeme dělat?“

„Prozatím budeme bydlet u mojí matky.“

Mathilda mu seskočila z klína a rozesmála se.

„To nemyslíš vážně?“ Zdálo se, že jí ta situace připadá zábavná, směšná. Muž jako Amin, muž, který se jí dokáže zmocnit tak, jak to udělal dnes v noci, tenhle muž jí chce namluvit, že budou žít u jeho matky?

Ale Amin její žertování neocenil. Zůstal sedět, aby nemusel snášet rozdíl v jejich výšce. Ledovým tónem a s očima upřenými na teracovou podlahu prohlásil: „Tady to tak chodí.“

Tuhle větu si později vyslechla ještě mockrát. A přesně v tu chvíli jí došlo, že tady je cizinka, žena, manželka, bytost vydaná na milost a nemilost těch druhých. Na vlastním území je teď Amin, to on vysvětluje pravidla, to on určuje způsoby jednání, to on vymezuje meze cudnosti, hanby a slušnosti. V Alsasku za války byl jen projíždějícím cizincem a musel se chovat zdrženlivě.

*

Když se s ním na podzim roku 1944 seznámila, posloužila mu jako průvodkyně a jako ochránkyně. Jeho pluk se ubytoval v jejím městečku, jen pár kilometrů od Mylhúz, a dlouhé dny čekal na rozkaz, aby táhl na Německo. Ze všech děvčat, která obklopila Aminův džíp, když pluk přijel, byla ramenatá Mathilda s chlapeckými lýtky nejvyšší. Nespouštěla z Amina